

Rotschild Klárának sem fizetett ^[1]

„Gábor Zsazsa többszöri rendelés-módosítással \$ 4178.00 összegben különböző női ruházati cikkeket rendelt. A rendelésnek megfelelően a ruhákat elkészítették, azonban Gábor Zsazsa sem a ruhák átvételére, sem azok értékének megtérítésére nem volt hajlandó. Az egyes próbák alkalmával több ruhát szétépett, s a szalon dolgozóival szemben minősíthetetlen hangot ütött meg. Többször tett olyan kijelentéseket is, mint pl.: »Mondták nekem, hogy ne utazzak Magyarországra, mivel az egész magyar társaság csaló tolvaj.«”

Gábor Zsazsa, az Amerikai Egyesült Államokba kitelepült magyar származású színésznő - akitől a fenti kijelentés is származik - 1968. októberi budapesti látogatása igencsak az érdeklődés középpontjába került. Élete, szereplései és az őt körülvevő botrányok napjainkban is foglalkoztatják a médiát, aki mint életrajzi adataiból kiderül, 2011. február 6-án töltötte be 94. életévét. A kitüntetett figyelem tehát korántsem apad, s így volt ez 1968. évi magyarországi utazásakor is. Életrajzi írási anyagára hivatkozva - „Nem az a fontos, hogy igaz legyen, csak beszéljenek rólam. Az se baj, ha rosszat.” - megpróbáljuk a Külügyminisztérium iratanyagában található feljegyzés alapján rekonstruálni, hogy budapesti látogatásakor melyek voltak azok a problémák, amiért a Külügyminisztériumnak foglalkoznia kellett az őt körülvevő bonyodalmakkal. **(Lásd az 1. forrást!)**

Gábor Zsazsa Budapesten 1968-ban
(Forrás) ^[2]

Gábor Zsazsa 1917. február 6-án született Gábor Vilmos és Gábor Jolie (született Tillemann Janka) zsidó származású szülők gyermekeként Budapesten. 1936-ban elnyerte a Miss Hungaria szépségkirálynő címet. Még ebben az évben Bécsbe utazott, ahol a korszak híres tenorénekese, Richard Tauber felfedezte, és meghívta, hogy énekeljen a *Der singende Traum* („Az éneklő álom”) című operettben a Theater an der Wienben. Ez volt Gábor Zsazsa első nyilvános és jelentős szereplése. 1941-ben, miután házasságának Burhan Belgegel, egy török diplomatával vége szakadt, követte Magda és Éva nevű testvéreit Hollywoodba. Hasonlóan Testvéreikhez ő is színésznőként dolgozott. Magyarországi látogatására az ötödik férjével, Joshua S. Cosdemmel való válása után egy évvel került sor, itteni napjai azonban inkább a botrányokról szóltak. Fellépése és nyilatkozatai a Külügyminisztériumnak, a budapesti amerikai misszióknak és nem utolsósorban látogatási célpontjának, a Belvárosban található Rotschild szalonnak okozták a legtöbb problémát.

Gábor Zsazsa felkereste a Bábolnai Állami Gazdaság ménesét
(Forrás) ^[2]

A szalon egyike volt Budapest legelegánsabb ruhaüzleteinek, amelynek irányítója Rotschild Klára volt. Rotschild Klára és szülei már a második világháború előtt ismert ruhaszalonok tulajdonosai voltak. A '40-es évek végén államosították ezeket az üzleteket, s csak évekkel később sikerült visszatérnie a szakmába. 1953-ban - immár állami tulajdonú „egységként” - az ő vezetésével nyitotta meg kapuit a Különlegességi Női Ruhaszalon a Váci utca 17. szám alatt. Az üzlet 1961-ben vette fel hivatalosan a Clara Rotschild nevet. Az 1960-as és 1970-es években a vevőközönség túlnyomórészt művészekből, orvosok, tudósok, diplomaták hozzátartozóiból, külföldön élő magyar hölgyekből, és más külföldi hölgyekből tevődött össze. Többek között itt készítettett ruhát magának Jovanka Broz, Josip Broz Tito jugoszláv elnök felesége, Kádár Jánosné, Münnich Ferencné, Honthy Hanna, Psota Irén is. A szalon tehát a pártvezetés asszonyainak reprezentációját is szolgálta.

Rotschild Klára és vendégei: Jovanka Broz és Kádár Jánosné
(Forrás) [3]

Léderer Lajos, a *The Observer* londoni lap kelet-európai szakértője és munkatársa Gábor Zsazsa látogatása után interjút készített a színésznővel, aki elmondta, a látogatás - vélhetően egyetlen - célja az volt, hogy a magyaroknak segítsen abban, hogy reklámot teremtsen a ruhák eladásának, és javítsa a magyarok öltözködésén. **(Lásd a 2. forrást!)** Utazása egyfajta jószolgálati látogatásként volt beállítva. Azonban - ahogy a dokumentumokból is jól látható - az affér a megrendelt ruhák kifizetése köré összpontosult. Az itt közölt két dokumentum egyik érdekessége, hogy a Külügyminisztérium által 1968. október 14-én készített feljegyzés egy október 10-ei beszélgetést rögzített, a Gábor Zsaszával készített interjú megjelenése szintén aznapra tehető. Különbőség van a két dokumentum tartalma között. A színésznő az őt ért becsapásról a Külügyminisztériumot is felhívta az ügy tisztázására - abban reménykedve, hogy a külügy útján elintézheti a vitás esetet a szalonnal - azonban a minisztérium illetékese egyértelműen tudtára adta: egy magánszemély és egy a divatszalon közötti nézeteltérés nem tartozik az illetékességükbe. A feljegyzés - miután az amerikai magyar nagykövetség telefonon megkereste a Külügyminisztériumot és tájékozódott a szalontól - egyszerűen közli a szalon követelését, azaz 4178 dollár összegű megrendelésről tesz említést, ami Magyarországon tetemes pénznek számított. Érdekes az is, hogy a Külügyminisztérium érdeklődésére azt az információt kapták, hogy Gábor Zsazsa ruharendelését csak szóban beszélték meg, mindössze egy 900 dolláros előlegről készült írásos feljegyzés.

Gábor Zsazsa ruhapróbán a Rotschild divatszalonban
(Forrás) [2]

Ellentétben a külügyminisztériumi feljegyzéssel, az interjúban Gábor Zsazsa azt nyilatkozta, hogy a Rotschild divatszalon olyan ruhákról kívánt számlát kiállítani, amit ő nem is rendelt meg. A követelés az interjú szerint akkor már 5 ezer dollárról szólt, arról azonban már nem esik szó, hogy megrendelt ruhákat miért tépte össze, és az alkalmazottakkal, valamint a Külügyminisztérium amerikai referenturájának előadójával „minősíthetetlen hangon beszélt”. A Londonban adott interjú további adaléka, hogy a ruhavásárlási ügyön kívül további két magyarországi botrányra is történik utalás. Az egyik a jegy hiányában meghiúsult Opera-látogatás, a másik pedig egy családi festményének kivitele az országból. Az iratokból mindössze az állapítható meg, hogy Gábor Zsazsa állítása szerint a reptéri vámosok büntetéssel fenyegetőztek, amire Gábor Zsazsa a következő botránykeltő kijelentést tette: *„Ha akarják, küldjenek el Szibériába. Ott vagy a Szovjetunió elnökének leszek a szeretője, vagy agyonlőnek”*. Az ilyen jellegű kijelentések nagyon jól láttatják a nyugati közvéleményben, valamint gondolkodásban lévő torz képet a Szovjetunióról és más kelet-közép-európai szocialista országokról. Pontosabban azt, hogy egy családi festmény kivitelének megakadályozásából és egy hatósági személy fellépéséből egyesek automatikusan a Szibériába történő deportálásokra következtetnek. Az indulatos kijelentés arra is utal, hogy Gábor Zsaszának semmilyen ismerete nem volt a Szovjetunió, hatalmi, államszerkezeti viszonyairól, s a „Szovjetunió elnöke” cím sem létezett. A festményt - amelynek kiviteléhez hatósági engedély kellett volna - a vámosok valószínűleg visszatartották. További iratok hiányában arra következtethetünk, hogy a ruharendelés terén a mulasztást a szalon követhette el, amikor - a szokásos módon - megbízva vevőjében nem rögzítette írásban Gábor Zsazsa rendelését. Így némi, egyszerűen csak *holminak* nevezett ruhadarab megvásárlása után Gábor Zsazsa elhagyta az országot.

Az MTI tudósítása szerint a szalon ügyvédje egy ízben kísérletet tette arra, hogy megakadályozza Gábor Zsazsa elutazását, amíg az állítólagosan fennálló tartozását ki nem fizeti, azonban az már nem derült ki, hogy ez a kísérlet, valamint az ügy teljes körű rendezése miért fulladt kudarcba. Nyilvánvalóan az azokhoz hasonló kijelentései, miszerint elutazása utáni nyilatkozatai majd tönkreteszik Magyarország turistaforgalmát minden alapot nélkülöztek, azonban mégis némi problémát okoztak az amerikai külképviseletnek. Ezt látszik alátámasztani a külügyminisztériumi feljegyzés azon része, amelyben *E. Alexander*, a budapesti amerikai nagykövetség kultúrattaséja arra következtet, hogy - ismerve Gábor Zsazsa Amerikai Egyesült Államokbeli megnyilatkozásait - Magyarországon is valamiféle szélhámosságot követett el. A további incidensek elkerülése érdekében a nagykövetség számára vélhetően az volt a fő szempont, hogy az Amerikai Egyesült Államokban tett nyilatkozatai még véletlenül se váltsanak ki negatív hatást a két ország viszonylatában. A külügyminisztérium feljegyzés szerint Gábor Zsazsa botrányos viselkedéséről a budapesti amerikai követség vélhetően értesítette külügyminisztériumukat. Minderre a magyar fél is megtette a szükséges lépéseket, Gábor Zsazsa tiltólistára került, az ügyet pedig a Külügyminisztérium lezártak tekintette.

Források - 1. Varga János külügyminisztériumi főelőadó feljegyzése Gábor Zsazsa Magyarországi látogatásáról

1968. október 14.

SZIGORÚAN TITKOS!

Amerikai referatura

Varga János főelőadó

Készült 6 példányban

- 1./ Péter [János] elvtárs
- 2./ Szilágyi [Béla] elvtárs
- 3./ Randé [Jenő] elvtárs
- 4./ Szűcsné elvtárs
- 5./ WASHINGTON
- 6./ Osztály

Feljegyzés.

Tárgy: Gábor Zsazsa magyarországi látogatása

Október 10-én 10.30-órakor E. Alexander I. o. titkár, a budapesti amerikai nagykövetség kulturattachéja telefonon felhívott, s az alábbiakat közölte: A hívást megelőzően felkereste Gábor Zsazsa, aki magából kikelve panaszt tett a Rotschild szalon ellen, hangoztatva, hogy be akarják csapni, amit ő nem hajlandó eltűrni. Azzal fenyegetődött, hogy az USA-ba visszaérkezve az esetről széles körben nyilatkozik az amerikai rádióknak, TV-nek és sajtónak. Alexander elmondta: a kilátásba helyezett interjúkat részükről meg akarják akadályozni, mivel szeretnének minden olyan megnyilatkozást elkerülni, amely a két ország vonatkozásában negatív hatást válthat ki. Erre való tekintettel arra kér bennünket, hogy adjunk tájékoztatást a nagykövetségnek valóban mi is történt. Gábor Zsazsa ismeretének birtokában arra következtetnek, hogy valamilyen újabb szélhámossgát követett el.

Közöltem Alexanderrel, hogy az esetről nincs tudomásom, kérésének megfelelően tájékozodom, s később telefonon visszahívom.

Ezt köszönettel nyugtáztam.

A Rotschild szalontól kapott tájékoztatás szerint Gábor Zsazsa többszöri rendelés-módosítással \$ 4178.00 összegben különböző női ruházati cikkeket rendelt. A rendelésnek megfelelően a ruhákat elkészítették, azonban Gábor Zsazsa sem a ruhák átvételére, sem azok értékének megtérítésére nem volt hajlandó. Az egyes próbák alkalmával több ruhát szétépett, s a szalon dolgozóival szemben minősíthetetlen hangot ütött meg. Többször tett olyan kijelentéseket is, mint pl.: „Mondták nekem, hogy ne utazzak Magyarországra, mivel az egész magyar társaság csaló tolvaj.”

A szalon elkövette azt a hibát, hogy a \$ 900 deponon kívül a rendelést írásos formában nem rögzítette. A szóbanforgó \$ 4178.00-t megkísérlik a Centrum Áruházak - felügyeleti szervük - jogtanácsosának segítségével bekebelezni.

13.30-órakor telefonon hívtam Alexandert, hogy a kért felvilágosítást megadjam. A nagykövetségen közölték, hogy Alexander nincs bent. Ezért üzenetet hagytam, hogy visszaérkezése után hívjon fel.

Időközben telefonon jelentkezett Gábor Zsazsa, aki pályafutásának ismertetése után közölte, hogy a Rotschild szalon őt „zsarolja”, s különböző anyagi követelésekkel lép fel vele szemben. A Külügyminisztérium segítségét kéri ennek megszüntetése érdekében. Közöltem vele: a kérdés nem tartozik a Külügyminisztériumra, forduljon a szalonhoz, vagy annak felügyeleti szervéhez, és egymás között rendezzék a problémát. Erre magából kikelve kijelentette: „ehhez a csaló, tolvaj társasághoz nem fordulok, vegye tudomásul, ha nem intézkednek, az USA-ba visszaérkezve olyan nyilatkozatokat adok a rádióknak, TV-nek és a sajtónak, ami a maguk turista forgalmát tönkreteszi.” Az alkalmazott hangnemet kikértem magamnak, s egyben közöltem vele, hogy ügye a fenyegetése ellenére sem tartozik a Külügyminisztériumra, majd elkészítettem tőle.

15.00-órakor Alexander telefonon jelentkezett. Közöltem vele: kérésére megvizsgáltattuk, hogy valóban mi is történt. Arról tájékoztattuk bennünket, hogy Gábor Zsazsa a Rotschild szalonban \$ 4178.00 összegű rendelést eszközölt, melynek megtérítésére nem hajlandó, s a szalon dolgozóival szemben minősíthetetlen hangnemet alkalmazott.

Valószínűnek tartom, hogy a kérdésben a szalon is meg fogja őt keresni. Említést tettem arról is, hogy közben Gábor Zsazsa engem is felhívott telefonon, s velem szemben is megkísérelt minősíthetetlen hangnemet alkalmazni.

Alexander megköszönte a tájékoztatást, s közölte: a nagykövetség részéről mindent el fognak követni, hogy Gábor Zsazsa rendezze számláit, s botrányos magatartásáról tájékoztatni fogják a SD-t.

Megjegyzés:

1./ Célszerűnek tartom Gábor Zsazsa tiltólistára vételét.

2./ A Sajtó Osztályt tájékoztattuk, s javasoltuk az esetleges kinti nyilatkozatok megelőzésére, a magyar sajtóban és rádióban glossza közzétételét.

Budapest, 1968. október 14.

Varga János

Jelzet: MOL XIX-J-1-j-1968-USA. 10. d. 4-9., 003469/1968. - Magyar Országos Levéltár. Az államigazgatás felsőbb szervei. Külügyminisztérium.

2. Az Observer interjúja Gábor Zsazsával visszatérése után

1968. október 14.

MTI

Interjú Gábor Zsazsával

London, 1968. október 14.

Léderer Lajos az Observerben interjút készített a nemrég Budapesten járt Gábor Zsazsával.

Gábor Zsazsa elmondta, azért ment az óházába, hogy „segítsen a magyaroknak és reklámot csináljon ruháiknak”. A látogatás katasztrofális eredményekkel zárult: „Soha nem megyek vissza, nagyon fel vagyok háborodva” - mondta.

A bajok akkor kezdődtek, amikor egy vezető pesti divatszalon számlát küldött olyan ruhákért, amelyeket sohasem rendelt meg, bár valóban vásárolt ott egy-két holmit. Az üzlet ügyvédje útna öt ezer dollárt követelt s megpróbálta bírói úton megakadályozni a művésznő elutazását, amíg a pénzt ki nem fizeti. A második botrány akkor tört ki, amikor Operába akart menni. Kapott ugyan két jegyet, de később a két jegy eltűnt a szállodából, és Zsazsát és kísérijét nem engedték be jegy

nélkül az Operaházba. Amikor végül a művésznő elutazott, a vámosok nem engedték, hogy magával vigyen egy festményt, noha ez családi ereklye volt. Zsazsa azt állítja, hogy a vámosok nem vették tekintetbe az „egész rokonság által aláírt engedélyt”. A vámtiszt büntetéssel fenyegetőzött, de Zsazsa így válaszolt neki: „Ha akarják, küldjenek el Szibériába. Ott vagy a Szovjetunió elnökének leszek a szeretője, vagy agyonlőnek”.

Jelzet: MOL XIX-J-1-j-1968-USA. 10. d. 4-9., 003469/1968. - Magyar Országos Levéltár. Az államigazgatás felsőbb szervei. Külügyminisztérium. - Másolat.

Címkék:

[Gábor Zsazsa](#) ^[4]

[1968](#) ^[5]

[1960-as évek](#) ^[6]

[divat](#) ^[7]

[Rotschild Klára](#) ^[8]

[Budapest](#) ^[9]

Kiadás: 11. évfolyam (2011) 2. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/rotschild_klaranak_sem_fizetett.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/rotschild_klaranak_sem_fizetett.html

[2] <http://galeria.fn.hu/3/40436/0/1/>

[3] http://eindhoven.blogter.hu/431510/divatkiralyino_a_szocializmusban

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/gabor-zsazsa>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1968>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/1960-evek>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/divat>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rotschild-klara>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/budapest>